

Bývalá dopadová plocha Jordán

Vítejte v chráněné krajinné oblasti Brdy, ostrově horských lesů uprostřed Čech. Vítejte v krajině skalních srubů, kamenných moří a podmáčených luk, ale i vojenských cvičišť, dopadových ploch a bunkrů. Můžete se tu zaposlouchat do zurčení ledových potoků, v nichž pod kameny žijí raci kamenáči či vranky obecné, stejně jako obdivovat krásu barevných květů kosatců, vřesů, upolínů či prstnatců. Vítejte v krajině, kde lze zažít klid a pocit samoty uprostřed přírody a noční oblohu plnou hvězd za doprovodu soviho houkání.

Přírodní rezervace Koniček

Chráněná krajinná oblast Brdy byla vyhlášena v roce 2016. Zahrnuje území o rozloze 345 km², kde se nacházejí nejvyšší střeďočeské vrcholy. Není proto divu, že klima je tu chladné, podhorské až horské, a že jsou proto Brdy ostrovem horské přírody.

V CHKO se spojilo území po dlouhá desetiletí využívané pro výcvik armády. Nejcennějšími místy tu jsou zachovalé vodní toky, zbytky přírodě blízkých lesů, bezlesí bývalých dopadových ploch, vojenských cvičišť a zaniklých obcí, stejně jako vrstvy prvohorních břidlic ukrývající zkameněliny světového významu.

Vítejte v území s podložím z prvohorních slepenců a pískovců či buližníků, které udávají podobu brdské krajiny. Na mnoha místech vystupují na povrch v podobě suti, kamenných moří i mrazových srubů. Jejich tvrdost a neochota zvětrávat stojí za neúživností zdejší půdy a tím i historicky řídkým osídlením této oblasti. Stojí ale také za schopností zdejší krajiny kumulovat dešťovou vodu a sytit jí potoky, které tu pramení. Koneckonců stojí i za vznikem vojenského výcvikového prostoru ve 20. letech 20. století. Vždyť kde byste hledali vhodnější místo k armádnímu výcviku než tam, kde kamenité svahy připomínají pohraniční hory a kde navíc bylo tak málo obcí.

Mravenec travní, maskot Domu přírody Brd

Po zimě se jejich kolonie na okraji lesa probouzí s prvními slunečními paprsky. Dělnice mají napilno. Uklízejí a opravují mraveniště, ale i hlídají a krmí larvy. Koncem jara začíná rojení, které dá základ nové generaci. Z mravenišť vyletí samečci a samičky, aby se pářili. Nejsilnější samičky se stanou královnami a srdci nových mravenišť. Jejich život dál závisí na práci dělnic, které se o ně a jejich potomky budou starat až do konce života. Svým vzhledem se podobají mravencům lesním, liší se nejen tmavou skvrnou na hrudi a hustším ochlupením těla, ale i tím, že mají rádi slunce. Proto jejich hnízda naleznete na osluněných lesních okrajích, pastvinách či loukách. Mraveniště nejsou příliš upravená. Kupy staví ze stébel trav a hlíny, ale systém chodeb mají i v podzemí.

Kosatec sibiřský

Listonoh letní

Rosnatka okrouhlolistá

Dům přírody Brd je vstupní branou do jedinečného území CHKO Brdy. Nachází se v bývalých hospodářských budovách loveckého zámku Tři Trubky, který je kulturní památkou. Návštěvnícké středisko ve vnitřní i venkovní expozici představuje přírodní, kulturní i historické pozoruhodnosti této unikátní krajiny. Školám i dalším zájemcům nabízí kromě stálé expozice i specializované programy v Domě přírody i v terénu.

Tento projekt byl spolufinancován Evropskou unií – Evropským fondem pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu Životní prostředí.

Dům přírody Brd
GPS 49.7050750N, 13.7902289E
tel.: +420 602471873
e-mail: dumprirdy@strasice.eu
www.dumprirdy.cz/brdy

Provoz návštěvníckého střediska Dům přírody Brd zajišťuje:
Obec Strašice ve spolupráci s Vojenskými lesy a statky ČR, s.p., Strašice 276, 338 45 Strašice
tel.: +420 371793101, e-mail: obec@strasice.eu
www.strasice.eu

Správu a péči o CHKO Brdy zajišťuje Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, regionální pracoviště Střední Čechy, Podbabská 2582/30, 160 00 Praha 6, tel.: +420 226 11 424 528
e-mail: stredni.cechy@nature.cz
www.brdy.nature.cz

Vydaly Vojenské lesy a statky ČR, s.p. v roce 2023. 1. vydání
©2023. Text: Jana Fischerová, fotografie: archiv Aleny Čákové, Bohumil Fišer, Běla Komancová, Jiří Štupka, mapy: Jana Tomcová, ilustrace: Pavel Procházka, grafický návrh a sazba: Zita Nielsen

Kamenné moře pod Jindřichovou skálou

Víte, že...

- Brdy mají svého strážce? Je jím Fabián – brdských lesů pán. Lidé ho zobrazovali a vyráběli jako šiškovou figurku s dýmkou a vousy z lišejníku provazovky bradaté, která se díky zlepšení ovzduší do Brd opět vrací.
- jen pro dřevěné uhlí do vysokých pecí komárovských železáren byly v letech 1810–1840 ve Středních Brdech vytěženy 2 miliony kubiků dřeva?
- v Brdech se nacházejí desítky studánek s kvalitní vodou?
- z Brd pocházejí nejstarší známé zkameněliny sladkovodních přibuzných trilobitů na světě, kteří tu žili před 500 miliony let?

Děkujeme Vám za ohleduplné chování k přírodě a za respekt k tomu, že...

- v CHKO nenajdete žádné stravovací ani jiné služby. Doporučujeme si na cestu sbalit vydatnou svačinu a nápoje a své odpadky si s sebou z přírody odnést.
- na celém území CHKO platí zákaz rozcizovat oheň a tábořit. Bivakovat je povoleno.
- velká část území bývala vojenským újezdem. Při nálezů munice s ní nemanipulujte a zavolejte Policii ČR.
- na cestách se pohybují nejen cyklisté a pěší turisté, ale také lesnická a vojenská technika.

Starý dub na vrcholu Lipovska

Tip na výlet: Lipovsko

Na vrcholu Lipovska najdete skalní bloky a nepřízní tvarované stromy porostlé mechy a lišejníky jako z děl romantických malířů. Skály jsou rozpuštěné mrazem do pravidelných tvarů, až připomínají rozvalené zdivo. V lesích na svazích Lipovska od středověku pálili uhlíři dřevěné uhlí a dehtáři vyráběli dehet nejen pro železáře v širokém okolí.

Dolejší Padrťský rybník

Tip na výlet: Okolí Padrťských rybníků

V blízkosti Padrťských rybníků stávaly tři vesnice: železářská Padrt a lesnické Záběhlá a Kolvín. Ty však musely ustoupit vojenskému výcviku. Dnes tyto obce připomínají jen zbytky ovocných sadů a nenápadná torza domů. Zdejší bezlesí zdobí památné duby a Alej na Záběhlé a v květnu až červnu pak i modrořálové porosty kosatce sibiřského. Touto oblastí vás provede 13 km dlouhá naučná stezka.

Dopadová plocha Tok

Tip na výlet: Dopadové plochy Jordán a Tok

Dvě vedle sebe ležící bývalé dopadové plochy. Místa formovaná dopady a výbuchy munice a také požáry. Ploše na Jordánu vévodí vojenské bunkry a rozlehlé březové háje. V území na svahu nejvyššího středočeského vrcholu Tok zase dominují vřesoviště, rašeliniště a rašelinné smrčiny. Okolo obou dopadových ploch najdete panely naučných stezek.

Zřícenina hradu Valdek

Tip na výlet: Zřícenina hradu Valdek

Hrad nechal postavit zřejmě v polovině 13. století rod Buziců. Jednalo se o raně gotickou stavbu s mladšími dostavbami. V 15. století patřil hrad králi Václavu IV., poté střídali majitele a začal pustnout. Dnes zbytky hradu tvoří romantickou zříceninu uprostřed brdských lesů. Zachovala se gotická věž a rozsáhlé části mohutného opevnění.

Buližníková skála v místě, kde stával hrad Dršťka

Tip na výlet: Zřícenina hradu Dršťka

Dějiny hradu Dršťky, původně zvaného Ronšperk, souvisí s rodem Dobrohostů z Ronšperka, kteří měli na počátku 14. století statky na Míšovsku. V 15. století v době husitských válek byl významným opěrným bodem císaře Zikmunda. Od 16. století je hrad pustý a dnes už v místě příliš známek jeho existence nenajdete. Nejzřetelnější částí je asi 2 m dlouhá opěrná zeď, která je na konci skály pod bývalou hlavní věží.

Jan Čáka (1929–2018)

Jméno Jana Čáky je už po desetiletí s Brdý neodmyslitelně spojeno. I expozici Domu přírody Brd doprovázejí jeho obrazy, ilustrace jeho tvorbou inspirované a také jeho myšlenky. Nedaleko vrchu Praha se můžete rozhlédnout do kraje z Čákovy vyhlídky. A kdo že byl Jan Čáka? Především milovník Brd, od Prahy až k Plzni. Rodák z Příbrami, skaut a věčný poutník s batohem, skicákem a tužkou, kreslil a fotil, co viděl a miloval. Když už kresby nestačily, začal o místech, která prochodil, psát. Chcete-li poznat nejen CHKO Brdy ale i další místa, otevřete třeba „Brdské toulání“, „Střední Brdy – krajina neznámá“ nebo některou z jeho dalších knih.

Foto: Z archivu Aleny Čákové. Ilustrace: Jan Čáka – (zleva) Železorný důl Jedová hora, Karel Daniel Gangloff, Skály na Kloboučku.

Vrch Praha s věží s meteorologickým radarem

Tip na výlet: vrch Praha

Praha je druhý nejvyšší vrchol Brd severozápadně od Rožmitálu pod Třemšínem. Spolu s vrcholem Malý Tok vystupuje příkrým jižním svahem nad Rožmitálskou kotlinu. Vrchol se nachází na území bývalého vojenského újezdu Brdy, a proto až do zrušení újezdu k 1. lednu 2016 nebyl přístupný pro veřejnost.

